

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku Z. S.

przy uczestnictwie Kierownika Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom
Dyssocjalnym i Prokuratora Okręgowego w P.

o zezwolenie na czasowe opuszczenie Krajowego Ośrodka Zapobiegania
Zachowaniom Dyssocjalnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 listopada 2021 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 11 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa (...)

1. odrzuca skargę kasacyjną;

**2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
adwokatowi Ł. K. kwotę 120 (sto dwadzieścia 00/100) złotych
powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem
pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Z. S. domagał się wyrażenia przez Sąd Okręgowy w P. zezwolenia na czasowe opuszczenie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym w G. (Ośrodek) w celu pożegnania umierającej osoby bliskiej i dowiezienia do tej osoby przez pracowników Ośrodka.

Postanowieniem z dnia 4 października 2019 r. Sąd Okręgowy odrzucił wniosek uznając, że ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 1638, dalej - „u.p.o.z.p.” lub „ustawa”) nie zawiera przepisu, na podstawie którego sąd może udzielić przepustki z Ośrodka.

Postanowieniem z dnia 13 marca 2020 r., na skutek zażalenia wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżone postanowienie przyjmując, że skoro art. 32 u.p.o.z.p. pozwala Sądowi Okręgowemu na wyrażenie zgody na opuszczenie Ośrodka przez osobę, która została w nim umieszczona, to tym bardziej możliwe jest opuszczenie Ośrodka czasowo ze względu na ważne sprawy życiowe i osobiste. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284, dalej - „EKPCz” lub „Konwencja”) oraz na formułowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich postulaty zmiany ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób zmierzające do umożliwienia udzielania osobom przebywającym w Ośrodku konwojowanych przepustek. Sytuację pacjentów Ośrodka można, zdaniem Sądu Apelacyjnego, porównać z sytuacją skazanych przebywających w zakładach karnych, zakwalifikowanych do kategorii osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego (art. 88a k.k.w.).

Orzekając w sprawie ponownie, postanowieniem z dnia 23 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił wniosek.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca przebywa w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym. Wskazał, że wnioskodawca chce pożegnać się z osobą stanowiącą jego rodzinę zastępczą z czasów, gdy miał 10-12 lat. Osoba ta ma ponad 90 lat, jest obłożnie chora, a ostatni kontakt z nią miał 6 lat temu. Domaga się, aby konwojowała go Policja, nie zaś pracownicy ochrony Ośrodka, którzy go prowokują.

Jak wynikało z ujawnionych przez Sąd cyklicznych opinii o zachowaniu wnioskodawcy i jego postępach w terapii, wnioskodawca jest osobą, wobec której istnieją poważne wątpliwości co do tego, czy po opuszczeniu Ośrodka będzie przestrzegała porządku prawnego. Z ostatniej opinii o zachowaniu wnioskodawcy i jego postępach w terapii wynika, że przez ostatnie pół roku założono wobec niego 5 kart agresji, które uważa za niesprawiedliwe, będące wynikiem uznania ataków padaczki za agresję. Wnioskodawca przeczy popełnieniu przestępstw seksualnych wobec dzieci. Jest pretensjonalny, roszczeniowy, pełen wyższości, bezkrytyczny co do przypisanych mu czynów. Nie uczestniczy w terapii, a jeżeli się na niej zjawi, wykorzystuje ten czas do wyrażania niezadowolenia z faktu pobytu w Ośrodku. Wnioskodawca zgłaszał dolegliwości somatyczne, ale nie wyrażał zgody na badania ani przewiezienie na konsultację. Ma postawę wroga i manipulacyjną. Uważa się za skrzywdzonego. Posiada osobowość dysocjalną. Nadal utrzymuje się bardzo wysokie ryzyko popełnienia przez niego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu i wolności seksualnej innych osób.

Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, osoba, którą zamierza odwiedzić wnioskodawca, nie jest na tyle bliska, aby konieczne były osobiste odwiedziny wnioskodawcy w jej miejscu zamieszkania celem podziękowania i pożegnania się. Trudno sobie także wyobrazić, aby pożegnanie to trwało 3 dni. Osoba obłożnie chora, czy też w podeszłym wieku, nie zawsze życzy sobie odwiedzin; odwiedziny te limitują także jej opiekunowie, mając na uwadze jej dobro. Nie wiadomo zatem, czy I. M. w ogóle życzyłaby sobie takich odwiedzin. Wnioskodawca może wykazać swoją wdzięczność listownie i w ten sposób się pożegnać, o ile I. M. jest osobą umierającą.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że udzielenie wnioskodawcy zgody na czasowe (trzydniowe) opuszczenie Ośrodka w celu pożegnania I. M. byłoby niezasadne.

Ubocznie Sąd Okręgowy wyraził wątpliwość co do drogi procesowej dla wniosku złożonego przez Z. S.. Zwrócił uwagę, że Ośrodek nie jest zakładem karnym, lecz leczniczym, co wprost wynika z art. 5 ust. 1 i 2 u.p.o.z.p., co sugeruje raczej odwołanie się do przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 685), według której zezwolenie na okresowe przebywanie przez pacjenta poza szpitalem wydaje lekarz, nie zaś sąd. Nie ma ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, drogi procesowej nakazującej rozpoznanie tego rodzaju wniosku przez sąd w ciągu jednego dnia lub w jednoosobowym składzie, co może niweczyć cel udzielania przepustek o charakterze losowym. Sąd wskazał też, że przepustki udzielane stosownie do przepisów prawa karnego wykonawczego mają zazwyczaj charakter nagrody i wymagają ustalenia, że postawa skazanego gwarantuje przestrzeganie zasad porządku prawnego. W przypadku wnioskodawcy tego rodzaju pozytywna prognoza nie zachodzi.

Na skutek apelacji wnioskodawcy, postanowieniem z dnia 11 grudnia 2020 r., Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny oparł rozstrzygnięcie na ustaleniach Sądu Okręgowego, które w całości podzielił i przyjął za własne.

Sąd Apelacyjny uznał, że wbrew zapatrywaniom apelanta związanie oceną prawną wyrażoną przez Sąd Apelacyjny w (...) w postanowieniu z dnia 13 marca 2020 r. co do dopuszczalności postępowania zainicjowanego wnioskiem nie zwalniało Sądu Okręgowego z obowiązku zbadania tego wniosku pod kątem jego zasadności. Wskazanie osoby, którą wnioskodawca zamierzał odwiedzić, określenie czasu trwania przepustki i miejsca pobytu oraz warunków konwoju nie było wystarczające do udzielenia zezwolenia na opuszczenie Ośrodka wobec istotnego ryzyka nadużyć. Przy przeciwnym rozumowaniu decydujący byłby wyłącznie jednostronny i nieumotywowany akt woli osoby umieszczonej w Ośrodku, zainteresowanej pozytywnym wynikiem sprawy.

Prawidłowe było tym samym poddanie wniosku weryfikacji w celu ustalenia rzeczywistych intencji wnioskodawcy, jak również ocena, że wniosek nie dotyczył ważnej dla wnioskodawcy sprawy osobistej. Z. S. nie wykazał, aby z I. M. łączyła go bliska i żywotna więź, nie wykazał, aby oczekiwała ona jego odwiedzin, pamiętając go jako ważną dla siebie osobę, a także, aby pożegnanie z nią wymagało aż trzech dni. Wnioskodawca nie dał tym samym podstaw do przyjęcia, że obiektywna potrzeba pożegnania się z osobą bliską w ogóle istnieje, jest nadrzędna wobec zabezpieczenia interesu społecznego przemawiającego za utrzymywaniem go w warunkach dalszej izolacji, a do tego nie może być zrealizowana w innej formie, np. listownej bądź telefonicznej, która biorąc pod uwagę wiek I. M., stan jej zdrowia, czy wreszcie zagrożenie wywołane epidemią SARS-CoV-2, wydaje się być bardziej właściwa.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca, zarzucając naruszenie art. 386 § 6, art. 327¹ § 1 pkt 2 oraz art. 278 § 1 k.p.c., wnosząc o jego zmianę, względnie uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej poprzedza kontrola jej dopuszczalności. Kontrola ta należy przede wszystkim do sądu drugiej instancji, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 398⁶ § 2 k.p.c.), sprawuje ją jednak także Sąd Najwyższy, który na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. jest obowiązany odrzucić skargę kasacyjną, podlegającą odrzuceniu przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 2017 r., V CSK 303/17, niepubl.).

W ustawie o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, nie zawarto szczególnych przepisów, które regulowałyby dopuszczalność skargi kasacyjnej. W konsekwencji dopuszczalność tę należy określać stosując odpowiednio ogólne przepisy o postępowaniu nieprocesowym (por. art. 2 ust. 3 u.p.o.z.p.). Zgodnie z art. 519¹ k.p.c. dopuszczalność skargi kasacyjnej w tym trybie postępowania zależy od kilku kryteriów, do których należy m.in. przedmiot sprawy

i charakter zaskarżonego postanowienia. Sprawy unormowane w powołanej ustawie należy kwalifikować jako sprawy z zakresu prawa osobowego w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c., co oznacza, że skarga kasacyjna jest w tych sprawach zasadniczo dopuszczalna, z tym że do zaskarżalnych skargą kasacyjną należą jedynie wydane przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy i postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania, kończące postępowanie w sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 569/19, niepubl.; por. też odpowiednio postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., I CZ 28/20, niepubl.).

Istotę sprawy w postępowaniu sądowym toczącym się na podstawie przepisów ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób należy postrzegać z punktu widzenia przedmiotu i celów tej ustawy. Przedmiotem tym jest przede wszystkim ocena, czy konkretna osoba spełnia ustawowe przesłanki do uznania jej za stwarzającą zagrożenie, a w razie odpowiedzi twierdzącej – wybór właściwego środka oddziaływania w postaci nadzoru prewencyjnego bądź umieszczenia w Ośrodku (art. 3 w związku z art. 14 u.p.o.z.p.). Do postanowień orzekających do istoty sprawy należy w związku z tym zaliczyć niewątpliwie postanowienie orzekające o zasadności wniosku o uznanie za osobę stwarzającą zagrożenie (art. 9 i n. u.p.o.z.p.), a także, jak przyjęto w judykaturze, postanowienie w przedmiocie wniosku o uchylenie nadzoru prewencyjnego, którego wydanie zakłada następczą weryfikację statusu osoby stwarzającej zagrożenie i ocenę potrzeby dalszego stosowania nadzoru prewencyjnego jako jednego ze środków stosowanych wobec takich osób, zgodnie z art. 3 u.p.o.z.p. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 569/19).

Do grupy tej nie można natomiast zakwalifikować postanowień sądu wydawanych w kwestiach wypadkowych, związanych z warunkami pobytu osoby stwarzającej zagrożenie w Ośrodku. Sąd nie orzeka wówczas o istocie sprawy, rozumianej jako ocena ustawowych kryteriów determinujących uznanie za osobę stwarzającą zagrożenie i - ewentualnie - doborze właściwego środka, lecz o doraźnych kwestiach związanych z wykonywaniem środka w postaci umieszczenia w Ośrodku, takich jak dotyczące kontroli i zatrzymania przedmiotów

(art. 28 ust. 2 i 3 u.p.o.z.p.), względnie kontaktów osoby przebywającej w Ośrodku z innymi osobami za pomocą środków komunikacji na odległość lub odwiedzin (art. 29 ust. 2 u.p.o.z.p.). W sprawach tych, zgodnie z art. 28 ust. 4 i art. 29 ust. 2 u.p.o.z.p., decyzję na pierwszym szczeblu podejmuje kierownik Ośrodka, następnie zaś decyzja ta może podlegać kontroli sprawowanej przez sąd przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o zażaleniu (art. 394 k.p.c.), z tym że termin do wniesienia zażalenia wynosi 21 dni, a rozpoznanie zażalenia następuje w składzie jednego sędziego (por. art. 397 § 1 k.p.c.). W sprawach tych nie przysługuje jednak skarga kasacyjna (art. 519¹ § 1 *a contrario* w związku z art. 2 ust. 3 u.p.o.z.p.).

Postępowanie, w którym wydano zaskarżone postanowienie, zostało zainicjowane wnioskiem osoby umieszczonej w Ośrodku o udzielenie zezwolenia na czasowe opuszczenie Ośrodka w związku z wolą pożegnania osoby bliskiej. O wniosku tym Sąd pierwszej instancji orzekł postanowieniem, od którego została złożona apelacja, merytorycznie rozpoznana przez Sąd Apelacyjny. Niezależnie od zasadniczych wątpliwości, jakie budzi taki tryb postępowania, postanowienie w przedmiocie wniosku o udzielenie zezwolenia na czasowy pobyt poza Ośrodkiem nie może być - w świetle wcześniejszych uwag - uznane za orzekające co do istoty sprawy, a tym samym nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną.

Na rzecz wyłączenia kontroli kasacyjnej przemawia w tym przypadku ponadto zarówno doraźny charakter rozstrzyganej kwestii, wymagający definitywnego rozstrzygnięcia w krótkim czasie, jak i to, że zasadnicze znaczenie przy podejmowaniu ewentualnej decyzji co do takiego wniosku mogłyby mieć jedynie okoliczności faktyczne konkretnej sprawy, co przemawia przeciwko angażowaniu w tę ocenę Sądu Najwyższego w warunkach jego ograniczonej kognicji cechującej postępowanie kasacyjne (art. 398³ § 3 k.p.c.). Pogląd ten wspierają względy systemowe, jeżeli zważyć, że decyzja o odmowie udzielenia zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem karnym z przyczyn losowych (art. 141a k.k.w.), a także o odmowie udzielenia osobie internowanej zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem psychiatrycznym w związku z ważnymi względami terapeutycznymi lub rodzinnymi (art. 204d k.k.w.) jest zaskarżalna jedynie do sądu penitencjarnego, na którego postanowienie nie przysługuje zażalenie (art. 141a § 5 w związku z art. 7 § 5 i art. 204d w związku z art. 7 § 5 k.k.w.).

W konsekwencji skargę kasacyjną należało uznać za niedopuszczalną, co implikowało konieczność jej odrzucenia przez Sąd Najwyższy (art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 2 ust. 3 u.p.o.z.p. i art. 13 § 2 k.p.c.).

Niedopuszczalność skargi kasacyjnej stała na przeszkodzie odniesieniu się do zasadności jej podstaw. Mając jednak na względzie konstytucyjne funkcje Sądu Najwyższego i charakter sprawy (por. odpowiednio postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 2017 r., V CSK 303/17), należało wskazać, że wbrew stanowisku kasatora zasadniczy problem w sprawie, w której wydano zaskarżone postanowienie, nie sprowadzał się do prawidłowości zastosowania objętego zarzutami skargi art. 386 § 6 k.p.c., lecz wiązał się z tym, że orzekając o zasadności wniosku Sądy *meriti* orzekły w przedmiocie nieznanym ustawie. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób nie przewiduje bowiem możliwości udzielania czasowego zezwolenia na opuszczenie Ośrodka. Osoba umieszczona w Ośrodku ma prawo do kontaktu z innymi osobami na zasadach określonych w art. 29 u.p.o.z.p., w tym do odwiedzin w Ośrodku. Ustawa ta nie przewiduje natomiast wydawania przez kierownika Ośrodka lub sąd zezwoleń na czasowy pobyt poza Ośrodkiem.

Sąd Najwyższy dostrzega, że aprioryczne pozbawienie osób umieszczonych w Ośrodku możliwości ubiegania się o czasowe zezwolenie na jego opuszczenie, bez względu na wagę przyczyny wniosku, czas trwania przepustki i indywidualną ocenę sytuacji wnioskującego, budzi wątpliwości w aspekcie zestawienia sytuacji osób umieszczonych w Ośrodku z osobami przebywającymi w zakładach karnych, które mogą korzystać z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego (art. 141a k.k.w.). W piśmiennictwie podnosi się, że *lege non distinguente* z zezwolenia tego mogą korzystać także osadzeni stwarzający poważne zagrożenie społeczne, odbywający karę pozbawienia wolności w warunkach zaostrzonego rygoru (art. 88b k.k.w.).

Za stworzeniem takiej możliwości osobom umieszczonym w Ośrodku, w szczególności uzasadnionych wypadkach i z zastosowaniem niezbędnych zabezpieczeń, podobnie jak w przypadku osób stwarzających zagrożenie społeczne osadzonych w zakładach karnych, przemawia zasada godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP) w powiązaniu z kryterium proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), a także konstytucyjne prawo do humanitarnego traktowania (art. 41 ust. 4 Konstytucji RP) i związana z nim zasada humanitaryzmu (por. art. 4 § 1 k.k.w.), która powinna być odnoszona również do wykonywania środków uregulowanych w ustawie. W tym samym kierunku zmierzają argumenty prawnoporównawcze, związane ze sposobem unormowania postpenalnej detencji w innych systemach prawnych, w których przepustki takie zostały przewidziane, także ze względów terapeutycznych.

Sąd Apelacyjny trafnie zwrócił w tym kontekście uwagę na judykaturę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle art. 8 EKPCz, który akcentuje wprawdzie, iż osobie pozbawionej wolności nie przysługuje bezwarunkowe prawo do uzyskania przepustki z przyczyn losowych, nakazuje jednak dokonywać indywidualnej oceny wniosku, z uwzględnieniem licznych okoliczności, w tym m.in. charakteru i okoliczności czynu, charakteru kary, ewentualnych innych postępowań karnych toczących się wobec wnioskodawcy itp. W razie konieczności przepustki takie, zdaniem Trybunału, powinny być udzielane w asyście policji lub służby więziennej (por. np. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 12 listopada 2002 r., nr 26761/96, *Płoski przeciwko Polsce*, z dnia 20 stycznia 2009 r., nr 28586/03, *Czarnowski przeciwko Polsce*, i z dnia 25 marca 2014 r., nr 40950/12, *Banaszkowski przeciwko Polsce*). Trybunał akcentuje także niedopuszczalność nieuzasadnionego różnicowania statusu osób pozbawionych wolności w aspekcie udzielania losowych przepustek na tle art. 14 EKPCz (por. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 10 stycznia 2019 r., nr 12879/09, *Ēcis przeciwko Łotwie*). Mając na względzie, że na tle art. 141a k.k.w. stopień niebezpieczeństwa sprawcy nie wyklucza *a priori* udzielenia zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego, bezwzględne wyeliminowanie takiej możliwości wobec osób umieszczonych w Ośrodku, z pominięciem indywidualnej oceny konkretnego przypadku i analizy możliwości zapewnienia niezbędnych

środków zabezpieczenia, musiałoby być w tym kontekście uzasadnione ważkimi racjami, oderwanymi od stopnia zagrożenia społecznego stwarzanego przez te osoby.

Rozważanego problemu nie da się jednak usunąć w drodze wykładni przyjętej przez Sąd Apelacyjny, ponieważ zezwolenie osobom umieszczonym w Ośrodku na czasowy pobyt poza nim wymaga rozwiązań prawnych dotyczących nie tylko trybu udzielania zezwoleń na czasowe opuszczenie placówki, lecz także technicznych zasad związanych z realizacją takiego zezwolenia, w tym uzyskiwaniem eskorty i organizacją konwoju, pożądaną notyfikacją (por. art. 205a k.k.w.), możliwością ewentualnego cofnięcia udzielonego zezwolenia (por. art. 141a § 4 w związku z art. 139 § 8 k.k.w.) i nadzorem ze strony sądu. Kierując się względami systemowymi, wniosek o udzielenie zezwolenia nie powinien być przy tym kierowany do sądu, lecz do kierownika Ośrodka, z zastrzeżeniem następczej kontroli sądu, podobnie, jak w przypadkach określonych w art. 28 ust. 2 i 3 oraz art. 29 ust. 2 u.p.o.z.p. (por. także art. 141a § 1 k.k.w., art. 204d § 3 k.k.w. i art. 14 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 685). Rozważanej sytuacji, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie można bowiem przyrównać do przypadku unormowanego w art. 32 u.p.o.z.p.

Brak tego rodzaju unormowań w ustawie o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób trudno zarazem traktować w kategoriach prostej luki, możliwej do wyeliminowania w drodze analogii. Niezależnie od kompleksowości brakujących rozwiązań, dostrzec trzeba, że regulacją, której przedmiot jest najbliższy rozważanej sytuacji, nie jest art. 141a k.k.w., lecz art. 204d k.k.w. dotyczący osób przymusowo internowanych w zakładzie psychiatrycznym w związku z orzeczeniem środka zabezpieczającego. Przepis ten dopuszcza jednak udzielenie zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu psychiatrycznego wyłącznie internowanemu przebywającym w zakładach psychiatrycznych o podstawowym zabezpieczeniu, przeznaczonych dla osób, których zachowanie nie stanowi zagrożenia dla życia lub zdrowia innych osób bez konieczności stosowania rygorów i zabezpieczeń stosowanych w zakładach

wyższego stopnia. Niedopuszczalne jest zatem, w świetle tej regulacji, udzielenie takiego zezwolenia osobie internowanej w zakładzie o wzmocnionym i maksymalnym zabezpieczeniu (art. 200a i art. 200b k.k.w.). W związku z tym pozostaje art. 204d § 1 k.k.w., według którego udzielenie zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem może nastąpić pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania, jeżeli niebezpieczeństwo, że sprawca poza zakładem dopuści się czynu zabronionego jest nieznaczne.

Umieszczenie w Ośrodku jest stosowane wobec osób, co do których występuje bardzo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia (art. 14 ust. 3 u.p.o.z.p.), a sposób funkcjonowania Ośrodka odpowiada placówkom o maksymalnym stopniu zabezpieczenia. Problem braku unormowań prawnych zezwalających na czasowe opuszczenie miejsca internowania z przyczyn losowych dotyczy zatem nie tylko osób umieszczonych w Ośrodku na podstawie ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, lecz ma szerszy charakter i obejmuje również osoby, wobec których zastosowano środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym (art. 93a pkt 4 k.k.), umieszczone w zakładach o wzmocnionym lub maksymalnym poziomie zabezpieczenia.

W ocenie Sądu Najwyższego, zmiana rozważanego stanu rzeczy stanowi w pierwszym rzędzie domenę prawodawcy, przy czym postulat umożliwienia korzystania z przepustek „losowych” przez osoby umieszczone w Ośrodku pod ochroną konwoju został już sformułowany m.in. przez Rzecznika Praw Obywatelskich (por. *Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym w G. - działania Rzecznika Praw Obywatelskich od 2015 r.*, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/%2FG.%20materia%C5%82y%20ze%20strony%20RPO%20-%20zestawienie%20dzia%C5%82a%C5%84.pdf>); zmierzające w tym samym kierunku wypowiedzi prezentowane są również w piśmiennictwie. Rozważana sprawa, ze względu na niedopuszczalność skargi kasacyjnej, nie stwarza również miejsca do formułowania dalej idącego stanowiska. Nie wyklucza to odmiennej oceny ze strony Sądu Najwyższego w miarę zmiany kontekstu funkcjonalnego wykładni i konkretyzacji standardu międzynarodowego na tle art. 8

EKPCz, mając na względzie, że konieczność adaptacji krajowej regulacji prawnej w procesie jej stosowania do treści wynikających z zobowiązań traktatowych (por. art. 9 i art. 91 ust. 2 Konstytucji RP) może wymagać odwołania się do analogii lub pozajęzykowych metod wykładni w szerszym zakresie, niż wymaga tego wzgląd na aksjologiczną spójność rozwiązań na poziomie ustawy.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 2 ust. 3 u.p.o.z.p. i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw